

Шевченко Д. – студент

Науковий керівник: к. е. н., доц.

Г. Кошельок

Одеський національний економічний
університет, м. Одеса, Україна

Кайзен-костінг як сучасний метод управління витратами підприємства

Ефективне управління витратами є одним з найважливіших завдань менеджменту підприємства. Точна калькуляція та постійна оптимізація видатків, понесених на виробництво продукції, дозволяють підвищити гнучкість підприємства у напрямку регулювання рівня витрат, що є надзвичайно важливою умовою діяльності в нинішній нестабільній економічній ситуації. Сьогодні існує низка як вітчизняних, так і зарубіжних підходів, що дозволяють забезпечити стратегічне управління витратами компанії. Одним із таких методів є японський підхід, що отримав назву «кайзен-костінг».

Метод управління витратами «кайзен-костінг» – один з найважливіших елементів управлінського обліку японських підприємств, що виник та був запроваджений в господарську діяльність підприємств у 80-х роках минулого століття. Дана концепція застосовується у таких всесвітньо відомих компаніях як Nissan, Toyota, NEC та інших.

Кайзен-костінг (англ. *Kaizen costing*) – це цілісна система управління витратами, що підтримує стратегію оптимізації витрат, спрямована на підвищення ефективності виробничих процесів і призводить до запланованих результатів. Головною задачею є ліквідація різниці між фактичною і цільовою собівартістю шляхом залучення всього персоналу компанії [1, 153].

Метою даного підходу є покращення діяльності компанії або окремих її підрозділів за допомогою внутрішніх резервів, без залучення великих зовнішніх інвестицій.

Сутність концепції «кайзен-костінг» як методу управління витратами полягає в досягненні раніше заданого рівня витрат, який постійно корегується в напрямку зниження. Цільові планові показники оптимізації витрат встановлюються та переглядаються на регулярній основі. Наприкінці кожного періоду проводиться аналіз та співставлення запланованих показників з їх фактичним рівнем. Після цього встановлюються нові цільові показники зниження витрат, над яким працюватиме команда працівників протягом наступного робочого періоду. Таким чином, дана система дозволяє забезпечити постійне та безперервне поліпшення бізнес-процесів та оптимізацію витрат, що є передумовою сталого розвитку підприємства.

Метод «кайзен-костінг» забезпечує оптимізацію витрат на всіх етапах життєвого циклу продукції та на всіх стадіях виробничого процесу, що розширює можливості підприємства для ефективного управління та зниження поточних видатків. При цьому варто зазначити, що даний підхід орієнтований не лише на скорочення собівартості продукції, а й на покращення якості продукції, що виготовляється. Головною передумовою для цього є залучення всіх працівників компанії до процесу покращення бізнес-процесів та оптимізації витрат, оскільки саме працівники безпосередньо залучені у виробництво та краще обізнані щодо виробничого процесу і способів оптимізації витрат на кожному етапі цього процесу. Саме працівники знаходять технічні рішення, що забезпечують оптимізацію виробничих витрат. Таким чином, для запровадження системи «кайзен-костінг» підприємство має забезпечити високий рівень мотивації та розвитку корпоративної культури, за якої працівники будуть зацікавлені у збільшенні прибутку та злагоджено працюватимуть для досягнення загальної мети.

Як зазначають вітчизняні науковці, метод «кайзен-костінг» включає такі принципи: концентрація на клієнтах, безперервні зміни, відкрите визнання проблем, створення робочих команд, управління проектами за допомогою міжфункціональних команд [2, 154].

Головною перевагою методу «кайзен-костінг» є постійне та безперервне скорочення витрат. Тобто, після досягнення цільової собівартості встановлюється новий плановий показник,

над досягненням якого працюватиме підприємство. Незважаючи на те, що темпи скорочення витрат при використанні даної концепції є невисокими, в довгостроковій перспективі вона є більш ефективною з точки зору капіталовкладень, оскільки не потребує значних інвестицій, однак потребує кваліфікованого персоналу та чималих зусиль. Даний фактор дозволяє підвищити гнучкість підприємства у напрямку прийняття управлінських рішень, оскільки керівництву підприємства немає потреби шукати зовнішні та внутрішні джерела фінансування даного підходу до управління витратами.

Як зазначає В. В. Качалай, компанії, які використовують цю систему, підвищують рентабельність і конкурентоспроможність свого бізнесу, обходячись без значних капіталовкладень. Щоденні поліпшення не вимагають серйозних фінансових витрат. Для здійснення «кайзен» необхідно, щоб ті, хто працює на підприємстві, використовували свій розум і концентрували увагу на виконуваних роботах [3, 274].

Серед зарубіжних методів управління витратами підхід «кайзен-костинг» можна назвати одним із найбільш гуманних, оскільки він передбачає повагу та ціннісне ставлення до працівників, що виражається в забезпеченні матеріального та нематеріального стимулювання. Незважаючи на те, що деякі науковці називають недоліком методу необхідність постійної мотивації робітників, даний фактор необхідно розглядати як важливий чинник для запровадження даного методу [1, 221]. При цьому варто зазначити, що мотивація робітників до високопродуктивної праці має бути складовою частиною корпоративної стратегії будь-якої сучасної компанії, незалежно від того, чи використовує компанія даний підхід до управління витратами, чи ні.

Недоліком даної системи можна вважати те, що її впровадження доцільне лише за умови орієнтації виробництва на довгостроковий термін, тобто виробництва продукції із довгим життєвим циклом та інноваційною складовою. Дана умова пояснюється тим, що процес зниження витрат за даної системи відбувається постійно, протягом всього життєвого циклу продукції, тому ефект від запровадження методу «кайзен-костинг» може бути не відчутний за умови короткого життєвого циклу. Також до недоліку методу відноситься можливість запровадження його лише після запуску виробництва. Тобто, на етапі проектування та розробки продукції застосування методу неможливе, що суттєво скорочує можливості підприємства для зниження витрат. Однак даний недолік вирішується застосуванням методу «кайзен-костинг» разом з методом «таргет-костинг», який полягає в забезпеченні цільової собівартості та застосовується саме при проектуванні виробу. Він дозволяє оптимізувати витрати вже на цьому етапі життєвого циклу продукції та визначити, чи є економічно доцільним запуск процесу виробництва нового виду продукції.

Варто зазначити, що наразі українські підприємства майже не застосовують зарубіжні методи управління витратами через нестачу теоретичної та практичної підготовки, а також відсутності успішних прикладів запровадження. Однак на думку автора, метод «кайзен-костинг» доцільно запроваджувати на вітчизняних підприємствах, оскільки нині конкурентоспроможність української продукції є значно нижчою за європейських виробників. При цьому даний метод є доцільним для запровадження через те, що він не потребує значних інвестицій та переобладнання виробничого процесу із заміною обладнання, яке здебільшого є морально та фізично застарілим на українських підприємствах. При цьому власники підприємств можуть зіштовхнутися з проблемою небажання працівників запроваджувати інноваційні зміни через особливості менталітету українців. Подолати даний бар'єр можливо шляхом запровадження мотиваційної програми, яка спонукатиме працівників до пошуку шляхів оптимізації видатків. Таким чином запровадження даної концепції сприятиме планомірному зниженню поточних витрат на всіх етапах життєвого циклу продукції та господарської діяльності підприємств, а також започаткує розвиток корпоративної культури в українських компаніях.

Отже, «кайзен-костинг» – це сучасна концепція управління витратами, що забезпечує поступове і планомірне зниження собівартості на всіх стадіях виробничого процесу. Головною передумовою до запровадження даного методу є високий рівень розвитку корпоративної культури та мотивації персоналу, оскільки саме працівники мають бути зацікавлені в пошуку шля-

хів оптимізації витрат. При цьому основними конкурентними перевагами методу є орієнтація на довгострокову перспективу та відсутність необхідності значних капіталовкладень. Таким чином, метод «кайзен-костінг» має широкі перспективи розвитку на вітчизняних підприємствах, оскільки він забезпечує багатовекторне покращення господарської діяльності підприємств та підвищення їх конкурентоспроможності, не потребуючи при цьому великих інвестицій.

Джерела та література

1. Проданчук М. А. Таргет-костінг та кайзен-костінг як інструменти оптимізації витрат у системі стратегічного управління. *Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки*. 2012. № 3 (69). С. 150–155.
2. Шевчук Н. А., Міхневич В. І. Дослідження сучасних та зарубіжних методів управління собівартістю продукції. *Фінанси та грошово-кредитні відносини в національній економіці та підприємстві*. 2011. Вип. 6. С. 219–223.
3. Качалай В. В. Кайзен-костінг: досвід і перспективи впровадження на промислових підприємствах України. *Бізнес-Інформ*. 2013. № 8. С. 273–277.

Шевчук О. – студент групи ФБСс-21

Науковий керівник: к. е. н., доц.

Л. Ішук

Луцький національний технічний
університет

м. Луцьк, Україна

Управління інноваційним розвитком аграрних підприємств

В нинішніх реаліях промислового підприємництва, країни з розвинутою економікою, використовують науково-технічні розробки в боротьбі для досягнення лідируючих позицій. Наша з вами країна лише говорить та прописує в законах про використання інновацій для полегшення та розвитку підприємств, які відносяться до тих підприємств, які не сильно потребують від інноваційних технологій, або їхній прибуток не так сильно збільшиться від залучення інновацій в діяльність підприємства. Це обумовлює низьку конкурентоздатність продукції і економіки в цілому.

Науковці стверджують, що в Україні відбувається зменшення структури товарної продукції експорту, тобто збільшення продажу сировини, і зменшення експорту товарів з значною вартістю, а саме науково-технічних розробок та новітніх інновацій. Тому не є випадковим те, що у рейтингу глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму за 2019 р. Україна знаходиться на 79 місці між Гватемалою і Таджикистаном, а за показником «ефективності ринку товарів та послуг» займає 106 місце після Хорватії і перед Бутаном [1].

Погіршення економічного та інноваційного стану є наслідком ставлення держави до науки, яка витративши величезні кошти на підготовку наукових фахівців, але не створює базу, де будуть використовувати свої знання молоді вчені та науковці. Проте існує думка, що «поки Україною до кінця не упущено момент інноваційного прориву і заняття гідного місця серед світових технологічних держав» Враховуючи це, Україні потрібно переходити на інноваційно-інвестиційну модель розвитку, і починати потрібно з сільського господарства.

Аграрний сектор України – це єдина галузь економіки України, яка показує високі фінансові показники. Рентабельність виробництва продукції сільського господарства значно вища середніх показників по економіці країни і у 2019 р. складала 35 % Також у 2,8 раза зросла валова додана вартість у сільському господарстві. А питома вага її в загальному підсумку економічної діяльності у 2019 р. склала 25 % проти 14 % у 2015 р. Враховуючи ці данні, можна